

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT ĮDARBINIMO PASLAUGAS UŽIMTUMO TARNYBOJE TYRIMO

2019 m. balandžio 23 d. Nr. (19)SN-32)SP-58

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2019 m. vasario 8 d. gautas Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigos pusiųstas pareiškėjo *duomenys neskelbtini* (toliau – Pareiškėjas) skundas, kuriuo buvo prašoma iširti, ar Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos¹ Klaipėdos klientų aptarnavimo departamento Tauragės jaunimo užimtumo skyrius (toliau – Skyrius) nepažeidė Pareiškėjo, kaip neįgalaus asmens teisių, iš dalies darbingą, neturintį pajamų Pareiškėją pašalindamas iš darbo ieškančių asmenų sąrašo; ar Skyrius teisėtai siūlė Pareiškėjui darbą, kurio fiziškai dėl ligos jis negali atlikti, ir pašalino iš darbo ieškančių asmenų sąrašo be teisės jame registruotis 6 mėnesius; taip pat prašė iširti, ar Skyriaus specialistės savo elgesiu nepažeidė etikos normų.

Pareiškėjas 2019 m. sausio 29 d. skunde bei 2019 m. vasario 25 d. pateiktame jo papildyme nurodė, jog 2017 m. sausio 24 d. darbe įvyko nelaimingas atsitikimas, kurio metu Pareiškėjui buvo sužalota dešinioji ranka. 2018 m. rugpjūčio 20 d., supratęs, kad toliau dirbti negalės, Pareiškėjas iš darbo išėjo.

2018 m. rugpjūčio 22 d. Pareiškėjas, tikėdamasis pakeisti specialybę, kreipėsi į Skyrių. Skyriuje jį patikino, jog tokia galimybė yra. Skyriaus darbuotojai nurodė Pareiškėjui atvykti 2019 m. rugsėjo mėnesį. Atėjus rugsėjo mėnesiui, Pareiškėjas buvo informuotas, jog galimybė pakeisti specialybę Pareiškėjui atsiras tik 2019 metais. Pareiškėjas Skyriaus darbuotojus informavo, jog yra „nevisiškai sveikas“ ir dirbti pagal specialybę negalės, Skyriaus specialistė paklausė, ar Pareiškėjas turi tai įrodančius dokumentus. Pareiškėjas informavo, kad turi, tačiau jų galiojimo terminas jau baigiasi (iki 2018 m. rugsėjo 4 d. Pareiškėjui buvo nustatytas 55 procentų darbingumo lygis) ir kad 2018 m. rugsėjo 10 d. Pareiškėjas

¹ Nuo 2018 m. spalio 1 d. įstaigos pavadinimas pakeistas į Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kuris toliau šiame sprendime ir vartojamas.

dalyvaus Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT) posėdyje. Skyriaus specialistė nurodė Pareiškėjui ateiti 2018 m. rugsėjo 10 d.

2018 m. rugsėjo 10 d. NDNT Pareiškėjui nustatė 60 procentų darbingumo lygį. Pareiškėjas teigia, jog pagal medicininius dokumentų bei tyrimų duomenis, jo sveikatos būklė yra pablogėjusi (nors NDNT išvadoje nurodoma priešingai). 2018 m. rugsėjo 12 d. Pareiškėjui atvykus į Skyrių, Skyriaus darbuotoją jis informavo, jog ketina kreiptis į NDNT dėl darbingumo lygio nustatymo persvarstymo. Skyriaus darbuotoja į tai „nekreipė dėmesio“ ir jau kitą dieną nusiuntė Pareiškėją į renginį, kuriame karininkas ragino renginio dalyvius stoti į Lietuvos Respublikos kariuomenės savanoriškąją tarnybą. Pareiškėjas po minėto renginio jautė „diskomfortą“, negalėjo atsigauti. Pareiškėjas nurodė, jog jį „kankino įvairios mintys“, „kas būtų, jei būčiau sveikas“. Grįžęs pas Skyriaus specialistę, Pareiškėjas nurodė nesupratęs, kodėl buvo siunčiamas į tokį renginį. Skyriaus specialistė jam atsakiusi, jog „daugiau neturėjo kur“ Pareiškėją siųsti.

Vėliau Skyriaus specialistė nukreipė Pareiškėją įsidarbinti į UAB „Taurameda“ (lentpjūvę), tačiau, Pareiškėjui parodžius savo ranką, UAB „Taurameda“ atsisakė jį įdarbinti dėl sveikatos būklės. 2018 m. spalio 8 d. Skyriaus darbuotoja nukreipė Pareiškėją darbintis į UAB „Nagoja“. Pareiškėjas, nuvykęs į minėtą įmonę, paklausė, kokį konkrečiai darbą jam teks dirbti. Įmonės direktorius paaiškino, jog vieno pobūdžio darbo įmonėje nėra, teks atlikti įvairius darbus (medžio apdirbimo). Pareiškėjas, apžiūrėjęs įmonės gamybos cechą, suprato, kad įmonėje dirbti dėl savo sveikatos būklės negalės, ir apie tai informavo įmonės direktorių. UAB „Nagoja“ direktorius Pareiškėjui pasakė, jog, „jeigu Skyrius siunčia žmogų į įmonę darbintis, jis joje gali dirbti“, Pareiškėjas neva imituojantis ligą ir vengiąs darbo, todėl Užimtumo tarnybos rekomendaciniame lape pažymėjo, jog Pareiškėjas atsisako tinkamo darbo.

Pristačius minėtą dokumentą į Skyrių, Skyriaus darbuotoja pasakė, kad šalina Pareiškėją iš darbo ieškančių asmenų sąrašo be teisės jame registruotis 6 mėnesius. Pareiškėjas Skyriaus vedėjai išdėstė visą situaciją, pateikė sveikatos būklę įrodančius dokumentus ir nurodė, kad registravosi Skyriuje, kad galėtų pakeisti specialybę. Pareiškėjo teigimu, „ji ne tik nesiklausė“, ką kalba Pareiškėjas, bet ir „ėmė ironizuoti, kodėl ateinu skųstis“ ir kad Pareiškėjo persikvalifikavimas „būtų tik valstybės lėšų švaistymas“. Pareiškėjo teigimu, dėl šio pokalbio jautėsi „sugniuždytas“.

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2019 m. kovo 12 d. raštu Nr. (19)SN-32)S-12 kreipėsi į Užimtumo tarnybą prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba), prašydama pateikti informaciją apie tai, ar Užimtumo

tarnyba gali patvirtinti skunde nurodytas aplinkybes; ar, nukreipdami Pareiškėją darbintis, Skyriaus darbuotojai buvo informuoti apie Pareiškėjo negalią bei sveikatos būklę; ar, nukreipiant Pareiškėją darbintis, buvo atsižvelgta į Pareiškėjo negalią, sveikatos būklę, susirgimų pobūdį bei galimybę dirbti darbus, kuriuos Pareiškėjas dirbti buvo siunčiamas; jei ne, kodėl; kokie teisės aktai reglamentuoja asmenų su negalia įdarbinimą, teikiant įdarbinimo tarpininkavimo paslaugas; kokia tokio įdarbinimo tvarka; ar asmenims su negalia teikiant įdarbinimo tarpininkavimo paslaugas, yra atsižvelgiama į asmenų negalios pobūdį bei realias galimybes dirbti konkretų siūlomą darbą; dėl kokių priežasčių Pareiškėjas buvo pašalintas iš darbo ieškančių asmenų sąrašo; paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus, įskaitant Pareiškėjo Skyriui teiktus dokumentus bei Skyriaus teiktus dokumentus Pareiškėjui.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2019 m. kovo 26 d. Tarnyboje gautame Užimtumo tarnybos rašytiniame atsakyme nurodoma, jog Pareiškėjas Skyriuje užsiregistravo 2018 m. rugsėjo 5 d. ir Skyriaus vedėjo sprendimu Nr. VDD-2515 Pareiškėjui buvo suteiktas bedarbio statusas. 2018 m. rugsėjo 5 d. darbo ieškančio asmens kortelėje Pareiškėjas pasirašytinai nurodė, jog pageidauja įsidarbinti medienos apdirbėju. Šioje kortelėje pažymėjo, jog nori įsigyti ar pakeisti turimą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją. Teigiama, jog nuo 2015 m. sausio 26 d. iki 2015 m. balandžio 30 d. Pareiškėjas dalyvavo profesinio mokymo priemonėje ir baigė medienos apdirbėjo mokymo programą. Pagal Užimtumo tarnybos valdomos informacinės sistemos duomenimis, 2015 m. gegužės 6 d. Pareiškėjas buvo įdarbintas į steigiamą darbo vietą pagal vietinių užimtumo iniciatyvų projektą medienos apdirbėju.

Užimtumo tarnyba informavo, jog šioje tarnyboje registruotiems darbo ieškantiems asmenims teikiami tinkamo darbo pasiūlymai. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 30 straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog tinkamas darbas yra darbas, kuris atitinka visus šiuos požymius: 1) atitinka darbo ieškančio asmens kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, ir (ar) turimą darbo patirtį; 2) Užimtumo tarnyba Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nėra gavusi oficialios informacijos apie su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą; 3) kelionės išlaidos, apskaičiuojamos pagal atstumą nuo bedarbio gyvenamosios vietos iki darbo vietos

ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą vieno kilometro įkainį, nesudaro daugiau kaip 15 procentų laisvos darbo vietos aprašyme nurodyto mėnesinio darbo užmokesčio. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad tinkamas darbuotojas yra asmuo, įgijęs tam tikrą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją ir (ar) turintis reikiamą darbo patirtį bei atitinkantis nustatytus reikalavimus konkrečiam darbui atlikti (pareigoms eiti).

Darbo ieškantiems asmenims teikiamų darbo rinkos paslaugų ir užimtumo rėmimo priemonių jiems siūlymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. V-382 (toliau – Aprašas) 49 punkte nurodyta, jog asmuo, kuris įsidarbinimo galimybių vertinimo metu: 49.1. nurodė apie turimas sveikatos problemas, pateikia Sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinės komisijos išduotą pažymėjimą, kuriame nurodytos rekomendacijos ir konkretūs apribojimai dėl darbo sąlygų arba Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – NDNT) direktoriaus patvirtintos formos išvadas dėl darbo pobūdžio ir sąlygų; 49.2. nenurodė apie turimas sveikatos problemas, pasikeitus sveikatos būklei per 3 darbo dienas informuoja Darbo biržą ir pateikia Aprašo 49.1 papunktyje nurodytus dokumentus; 49.3 nurodė kitus apribojimus dirbti, pateikia minėtus apribojimus pagrindžiančius dokumentus. Aprašo 50 punkte nurodyta, jog asmeniui nepateikus su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą pagrindžiančių dokumentų, laikoma, kad tokių apribojimų nėra.

2018 m. rugsėjo 12 d. apsilankymo Skyriuje metu Pareiškėjas pristatė 2018 m. rugsėjo 10 d. NDNT „Darbingumo lygio dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos“ pažymos DLN-2 Nr. 2350 kopiją, kurioje nurodyta, kad Pareiškėjui nustatytas 60 procentų darbingumo lygis. Taip pat Pareiškėjas pristatė 2018 m. rugsėjo 10 d. NDNT Tauragės teritorinio skyriaus sprendimą „Dėl Pareiškėjo darbingumo lygio dėl nelaimingo atsitikimo (suluošinimas) darbe“ Nr. STS-1018, kuriame nurodytas 60 procentų Pareiškėjo darbingumo lygis. Pareiškėjas pristatė ir kitą 2018 m. rugsėjo 10 d. NDNT Tauragės teritorinio skyriaus sprendimą „Dėl Pareiškėjo darbingumo lygio“ Nr. STS-1019, kuriame nurodytas 65 procentų Pareiškėjo darbingumo lygis ir tai, kad jis yra pripažintas darbingu. Pagal Skyriaus pateiktą informaciją Užimtumo tarnybai, dokumentų, susijusių su apribojimais dirbti tam tikrą darbą, kaip numatyta Užimtumo įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 2 punkte, taip pat dokumentų dėl darbo pobūdžio ir sąlygų Pareiškėjas nepateikė. Kartu su aptarnaujančiu specialistu tą pačią dieną aptarė ir sudarė Individualų užimtumo veiklos planą (toliau – Planas), kurio tikslas – Pareiškėją įdarbinti medienos apdirbėju.

Užimtumo tarnyba nurodė, jog registracijos metu darbo ieškantys asmenys supažindinami su teisėmis, pareigomis, atsakomybe, pareigų nevykdymo pasekmėmis, jiems įteikiama darbo ieškančio asmens atmintinė, kurios forma patvirtina Aprašo priede „Atmintinė“ (2017 m. liepos 25 d įsakymo Nr. V-422 redakcija; toliau – Priedas). 2018 m. rugsėjo 5 d. Pareiškėjas pasirašytinai patvirtino, kad Skyriui pateikti duomenys yra teisingi, yra susipažinęs su pasekmėmis, išvardintomis Pareiškėjui įteiktoje darbo ieškančio asmens atmintinėje, kurios kyla laiku nepanešus apie nurodytų duomenų pasikeitimą ar nevykdant kitų darbo ieškančio asmens atmintinėje nurodytų pareigų. Vadovaujantis Priedo skyriaus „Bedarbio pareigos“ 8 punktu, bedarbis privalo pranešti Užimtumo tarnybai telefonu arba paštu apie atsisakymą siūlomo tinkamo darbo per 3 darbo dienas nuo priešasčių, vykdyti šias pareigas, atsiradimo, nurodant atsisakymo priežastis. Priedo skyriaus „Bedarbio pareigos“ 8 punkte nurodyta, kad Užimtumo tarnybai praneštos priežastys pripažįstamos pateisinamomis, apie jas pranešus laiku bei pateikus jas patvirtinančius dokumentus.

2018 m. rugsėjo 12 d. Skyrius išdavė Pareiškėjui pasiūlymą Nr. RK77-2018-1893 medienos apdirbėju UAB „Taurameda“, tačiau įsidarbinti nepavyko (neįsidarbinimo priežastis – trūksta įgūdžių, kvalifikacijos pažymėjimų, patirties).

2018 m. rugsėjo 13 d. Pareiškėjas aptarė su aptarnaujančiu specialistu laisvas darbo vietas ir nurodė, jog neatmeta galimybės grįžti į ankstesnę darbovietę (UAB „Brolenta“).

2018 m. spalio 4 d. Skyrius Pareiškėjui išdavė pasiūlymą Nr. RK24-2018-10 dėl įsidarbinimo medienos šlifuoju UAB „Nagoja“, tačiau 2018 m. spalio 8 d. Skyriaus sprendimu Nr. SS(19.3)-50, vadovaujantis Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 5 punktu (be priešasčių atsisakius siūlomo tinkamo darbo), Pareiškėjui buvo panaikintas bedarbio statusas.

Paaškinama, kad asmenims, kuriems bedarbio statusas panaikintas dėl Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 5-9 punktuose nurodytų aplinkybių, registracija Užimtumo tarnyboje gali būti tęsiama asmens, praradusio bedarbio statusą, prašymu, o bedarbio statusas pakartotinai gali būti suteikiamas ne anksčiau kaip po 6 mėnesių nuo bedarbio statuso panaikinimo dienos.

Užimtumo tarnyba nurodo, jog 2019 m. kovo 5 d. raštu Nr. Sg-50 „Dėl skundo“ Pareiškėjo prašė pateikti medicininių dokumentų, įrodančius, kokio darbo jis negali dirbti, kopijas, tačiau iki šiol Užimtumo tarnyba jokių dokumentų iš Pareiškėjo nėra gavusi.

Užimtumo tarnyba yra biudžetinė įstaiga, įgyvendinanti užimtumo rėmimo politiką (darbo rinkos paslaugų, užimtumo rėmimo priemonių, kitų ekonominių ir socialinių priemonių, taikomų siekiant didinti darbo ieškančių asmenų užimtumą, mažinti nedarbą ir švelninti neigiamas jo pasekmes), vykdydama savo

funkcijas, privalo vadovautis moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principais, galiojančiais teisės aktais ir jų laikytis.

Užimtumo tarnyba pateikė dokumentus, gautus iš Pareiškėjo įsidarbinimo metu bei Pareiškėjui teiktus dokumentus.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Užimtumo tarnyba, teikdamas įdarbinimo tarpininkavimo paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimties, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės

priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios bei amžiaus, priversti atsидurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti

diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Užimtumo įstatymas nustato užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių subjektų funkcijas, darbo rinkos paslaugų teikimo ir užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo organizavimą ir finansavimą (Užimtumo įstatymo 1 str. 1 d.). Remiantis minėto įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatomis, viena iš darbo rinkos paslaugų yra tarpininkavimas įdarbinant.

Pagal Užimtumo įstatymo 30 straipsnio 2 dalies nuostatas, tinkamas darbas yra darbas, kuris atitinka visus šiuos požymius: 1) atitinka darbo ieškančio asmens kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją, ir (ar) turimą darbo patirtį; 2) Užimtumo tarnyba Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nėra gavusi oficialios informacijos apie su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą; 3) kelionės išlaidos, apskaičiuojamos pagal atstumą nuo bedarbio gyvenamosios vietos iki darbo vietos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą vieno kilometro įkainį, nesudaro daugiau kaip 15 procentų laisvos darbo vietos aprašyme nurodyto mėnesinio darbo užmokesčio. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog tinkamas darbuotojas yra asmuo, įgijęs tam tikrą kvalifikaciją ir (ar) kompetenciją ir (ar) turintis reikiamą darbo patirtį bei atitinkantis nustatytus reikalavimus konkrečiam darbui atlikti (pareigoms eiti).

Remiantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. A1-306 patvirtintais Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatais (redakcija nuo 2017-08-29 iki 2018-09-30), Užimtumo tarnybai pavesta įgyvendinti užimtumo rėmimo politiką. Užimtumo tarnyba, įgyvendindama jai nustatytus veiklos tikslus darbo pasiūlos ir paklausos derinimo srityje, vykdo profesinį orientavimą; teikdama darbo rinkos paslaugas darbo ieškantiems asmenims, siekiantiems rasti tinkamą darbą, ir darbdaviams, ieškantiems tinkamų darbuotojų, informuoja ir konsultuoja darbo rinkos, užimtumo ir su užimtumo rėmimu susijusiais klausimais, vykdo darbo ieškančių asmenų atranką, organizuoja jų rengimą užregistruotoms laisvoms darbo vietoms užimti, teikia darbo ieškantiems asmenims pasiūlymus įsidarbinti bei atlieka kitus su darbo rinkos paslaugų teikimu susijusius veiksmus.

Aprašo 16.1 punkte² nustatyta, jog asmenys dalyvauti aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse (toliau – Priemonės) atrenkami vadovaujantis *inter alia* lygių galimybių ir nediskriminavimo principu – visiems asmenims, kuriems pagal Užimtumo įstatymą ir jo įgyvendinamuosius teisės aktus gali būti taikomos Priemonės, yra sudaromos vienodos sąlygos jose dalyvauti, nepaisant jų etninės ar rasinės priklausomybės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, išsilavinimo, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, religinių ar politinių pažiūrų, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių.

Tyrimo metu nustatyta, jog 2018 m. rugsėjo 5 d. Pareiškėjas užsiregistravo Skyriuje. Nustatyta, jog 2018 m. rugsėjo 12 d. Pareiškėjas Skyriui pateikė NDNT 2018 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą Nr. STS-1018 „Dėl Pareiškėjo darbingumo lygio dėl nelaimingo atsitikimo (suluošinimo) darbe, kuriame Pareiškėjui nustatytas 60 procentų darbingumo lygis ir Pareiškėjas pripažintas darbingu, darbingumo lygio terminas – nuo 2018 m. rugsėjo 4 d. iki 2020 m. rugsėjo 10 d. Pareiškėjas 2018 m. rugsėjo 12 d. Skyriui pateikė NDNT sprendimą Nr. STS-1019 „Dėl Pareiškėjo darbingumo lygio“, kuriuo Pareiškėjui nustatytas 65 procentų darbingumo lygis ir Pareiškėjas pripažintas darbingas, darbingumo lygio terminas – nuo 2018 m. rugsėjo 4 d. (neterminuotas). Pareiškėjas Skyriui taip pat pateikė NDNT „Darbingumo lygio dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos pažymą DLN-2 Nr. 2350“, kurioje nurodyta, kad Pareiškėjui nuo 2018 m. rugsėjo 4 d. iki 2020 m. rugsėjo 10 d. nustatytas 60 procentų darbingumo lygis.

2018 m. rugsėjo 12 d. Pareiškėjui pasiūlyta įsidarbinti į laisvą darbo vietą UAB „Taurameda“ medienos apdirbėju, tačiau Pareiškėjas nebuvo įdarbintas, darbdaviui nurodžius, jog Pareiškėjui trūksta įgūdžių, patirties.

2018 m. spalio 4 d. Pareiškėjui išduotas pasiūlymas įsidarbinti UAB „Nagoja“ medžio apdirbėju. Darbdavys grąžino Skyriui pasiūlymo įsidarbinti formą kurioje nurodė, jog Pareiškėjas atsisakė siūlomo darbo.

Skyriaus darbuotojai Darbo ieškančio asmens apsilankymų kortelėje pažymėjo, jog Pareiškėjas be pateisinamų priežasčių atsisakė siūlomo darbo, Pareiškėjo darbo paieška nutraukiama be teisės registruotis darbo biržoje 6 mėnesius.

Pažymėtina, jog pagal įdarbinimo proceso bei Pareiškėjo lankymosi Skyriuje metu galiojusio Aprašo³ 49.1, 49.2, 49.3 punktų nuostatas, asmuo, kuris įdarbinimo galimybių vertinimo metu: nurodė apie turimas sveikatos problemas, pateikia sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų konsultacinės komisijos

² Teisės akto redakcija nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. iki 2018 m. gruodžio 31 d.

³ Šiuo metu negaliojantis, jį pakeitė nuo 2019 m. balandžio 3 d. įsigaliojęs Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. V-163 „Dėl Paslaugų teikimo darbo ieškantiems asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“.

išduotą pažymėjimą, kuriame nurodytos rekomendacijos ir konkretūs apribojimai dėl darbo sąlygų arba NDNT direktoriaus patvirtintos formos išvadas dėl darbo pobūdžio ir sąlygų (49.1 p.); nenurodė apie turimas sveikatos problemas, pasikeitus sveikatos būklei per 3 darbo dienas informuoja Darbo biržą ir pateikia Aprašo 49.1 papunktyje nurodytus dokumentus; nurodė kitus apribojimus dirbti, pateikia minėtus apribojimus pagrindžiančius dokumentus. Aprašo 50 punkte nurodyta, jog asmeniui nepateikus su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą pagrindžiančių dokumentų, laikoma, kad tokių apribojimų nėra.

Iš tyrimo metu gautų dokumentų nustatyta, jog Pareiškėjas, kreipdamasis į Skyrių, dokumentų, nurodytų Aprašo 49.1 punkte, t. y. sveikatos priežiūros įstaigos gydytojų komisijos arba NDNT išvados apie konkrečias rekomendacijas ar apribojimus dirbti tam tikrą darbą nepateikė. Papildomai pažymėtina, jog Užimtumo tarnyba, teikdama rašytinį paaiškinimą, nurodė, jog 2019 m. kovo 5 d. raštu Nr. Sg-50 paprašė Pareiškėjo pateikti medicininių dokumentų kopijas, įrodančias, kokio darbo Pareiškėjas negali dirbti, tačiau Pareiškėjas tokių dokumentų nepateikė.

Atkreiptinas dėmesys, jog pagal skundžiamų veiksmų atlikimo metu galiojusias Aprašo nuostatas, asmeniui nepateikus su asmens sveikata ar su kitomis aplinkybėmis susijusius apribojimus dirbti siūlomą darbą pagrindžiančių dokumentų, laikoma, kad tokių apribojimų nėra. Taigi Skyriaus darbuotojai, negavę duomenų apie konkrečius apribojimus bei darbus, kurių Pareiškėjas pagal sveikatos būklę dirbti negali, siuntė Pareiškėją darbintis į laisvas darbo vietas, atitinkančias Pareiškėjo kvalifikaciją bei darbo patirtį. Pažymėtina, jog 2018 m. rugsėjo 13 d. vykusio pokalbio su Skyriaus darbuotoja metu Pareiškėjas neatmetė galimybės grįžti į buvusią darbovietę UAB „Brolenta“ bei užimti medienos apdirbėjo pareigas.

Įdarbinimo proceso metu galiojo Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 20 straipsnio 7 dalies 3 punkto (2018 m. spalio 1 d. redakcija) nuostata, pagal kurią, tuo atveju, kai asmeniui nustatoma 60–100 procentų darbingumo, asmuo laikomas darbingu. Taigi remiantis aptartu teisiniu reglamentavimu bei tyrimo metus surinktais rašytiniais įrodymais, nėra pagrindo teigti, jog Skyriaus darbuotojai turėjo duomenų (atitinkamai gydytojų komisijos išvadą arba NDNT išvadą dėl konkrečių darbų, kurių Pareiškėjas dirbti negali), įrodančių, kad Pareiškėjas pagal sveikatos būklę bei netekto darbingumo pobūdį negalėjo būti siunčiamas darbintis į UAB „Taurameda“ ar UAB „Nagoja“ bei užimti medžio apdirbėjo pareigas. Pažymėtina, jog tik teisės aktų nustatyti medicininiai dokumentai apie konkrečius apribojimus, susijusius su asmens sveikata bei darbų pobūdį, kurių asmuo negali dirbti, galėtų būti pagrindas Skyriaus darbuotojams nesiūlyti Pareiškėjui atitinkamo pobūdžio darbų.

Užimtumo tarnyba rašytiniame paaiškinime nurodė, jog darbo ieškantiems asmenims apsilankymo Užimtumo tarnyboje metu įteikiama darbo ieškančio asmens atmintinė. Taip pat nurodė, jog 2018 m. rugsėjo 5 d. Darbo ieškančio asmens kortelėje Pareiškėjas pasirašytinai patvirtino, kad yra susipažinęs su pasekmėmis, išvardintomis Pareiškėjui įteiktoje darbo ieškančio asmens atmintinėje, kurios kyla laiku neparnešus apie nurodytų duomenų pasikeitimą ar nevykdant kitų darbo ieškančio asmens atmintinėje nurodytų pareigų.

Pagal Priedo 8 punktą, bedarbis privalo pranešti Užimtumo tarnybai telefonu arba paštu apie atsisakymą siūlomo tinkamo darbo per 3 darbo dienas nuo priešasčių, trukdančių vykdyti šią pareigą, atsiradimo, nurodant atsisakymo priežastis. Svarbiomis laikomis šios Užimtumo tarnybai praneštos tinkamo darbo atsisakymo priežastys:

a) liga, sužalojimas, nėštumas likus 70 kalendorinių dienų iki gimdymo, gimdymas ir 56 kalendorinės dienos po gimdymo (komplikuoto gimdymo atveju arba gimus dviem ir daugiau vaikų – 70 kalendorinių dienų po gimdymo);

b) teritorinės darbo biržos priskirtoje teritorijoje paskelbta epidemija;

c) dalyvavimas stažuotėje, savanoriškos praktikos atlikimas, profesinės veiklos praktikos atlikimas, užsiėmimas profesine veikla profesinės adaptacijos laikotarpiu; pripažįstamos pateisinamomis, pranešus apie jas laiku, pateikus jas patvirtinančius dokumentus.

Minėtos priežastys, nustatytu terminu apie jas pranešus, pripažįstamos svarbiomis, jeigu darbo ieškantis asmuo pateikia tai patvirtinančius dokumentus.

Atkreiptinas dėmesys, jog tyrimo metu patikrinus Pareiškėjo 2018 m, rugsėjo 5 d. Darbo ieškančio asmens kortelėje pasirašytą jam pateiktą informaciją, nustatyta, jog Pareiškėjas pasirašytinai supažindintas, jog per 3 darbo dienas nuo žemiau išvardintų aplinkybių atsiradimo privalo informuoti Užimtumo tarnybos specialistą apie: įsidarbinimą (darbo santykių ar jų esmę atitinkančių santykių atsiradimą); verslo liudijimo arba individualios veiklos pažymos įsigijimą, autorinės sutarties sudarymą, kitos individualios veiklos pradėjimą; tapimą ūkininku, ūkininko partneriu, žemės ūkio veiklos subjektu ar žemės ūkio valdos partneriu; tapimą individualios įmonės savininku, mažosios bendrijos nariu, tikrosios ūkinės bendrijos ar komanditinės ūkinės bendrijos tikruoju nariu; individualios įmonės, mažosios bendrijos, tikrosios ūkinės bendrijos ar komanditinės ūkinės bendrijos, kuri laikinai nevykdė veiklos, veiklos atnaujinimą; pradėjimą mokytis pagal bendrojo ugdymo programą, išskyrus pradėjimą mokytis pagal suaugusiųjų pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo programą, ar pagal formaliojo profesinio mokymo programą arba pradėjimą studijuoti aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės studijų formos

programas; nustatytą 0–25 procentų darbingumo lygį; šaukimą atlikti privalomąją pradinę karo tarnybą arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą arba asmens, kuris yra karys savanoris, kitas aktyviojo rezervo karys ar parengtojo rezervo karys, pašaukimą į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių, kai už tarnybos dienas jam mokamas atlyginimas.

Apie kitas aplinkybes, įskaitant ir tinkamo darbo atsisakymo faktą, kurioms esant, asmuo turėtų nedelsiant (per 3 darbo dienas) informuoti Užimtumo tarnybą, Pareiškėjas pasirašytinai supažindintas nebuvo.

Pažymėtina, jog Užimtumo tarnyba atlieka tarpininko įdarbinant darbo ieškančius asmenis, funkciją. Savo ruožtu darbdavys, pas kurį darbinis atvyksta Užimtumo tarnybos siunčiamas asmuo, privalo laikytis visų teisės aktuose nustatytų reikalavimų, taikomų įdarbinamų asmenų sveikatai bei saugai darbe. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymo Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ (toliau – Įsakymas)⁴ 13 priedo 1 punkte nustatyta, jog asmenys, norintys įsidarbinti ar dirbantys darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (traumos ar kitokio darbuotojo sveikatos pakenkimo tikimybė dėl kenksmingo ir (ar) pavojingo darbo aplinkos veiksnių poveikio), privalo tikrintis sveikatą prieš įsidarbindami, o dirbdami – tikrintis periodiškai. 19.3 punkte nustatyta, jog dėl neįgaliųjų asmenų ar asmenų, netekusių dalies darbingumo, galimybės dirbti konkretų darbą sprendžia darbo medicinos arba šeimos gydytojas, gavęs NDNT rekomendacijas ir atitinkamos profesinės kvalifikacijos gydytojo išvadą. Sveikatos priežiūros įstaigos išvada dėl neįgaliojo galimybės dirbti konkretų darbą privaloma darbdaviui ir darbuotojui (Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 38 str. 2 d.).

Taigi darbdaviai, pas kuriuos darbinis, nukreiptas Užimtumo tarnybos, vyko Pareiškėjas, privalėjo nukreipti Pareiškėją pas šeimos ar darbo medicinos gydytoją, ir gavę atitinkamas rekomendacijas dėl apribojimų ir konkrečių darbų, kurių Pareiškėjas atlikti negali, atitinkamai priimtų sprendimą dėl galimybės Pareiškėjui dirbti konkretų darbą.

Atkreiptinas dėmesys, jog šio tyrimo apimtyje nagrinėjami Užimtumo tarnybos veiksmai dėl galimo pastarosios veiksmų diskriminacinio pobūdžio. Atvejus dėl galimo darbdavių, pas kurios darbinis vyko Pareiškėjas, pareigų (ne)vykdymo, įdarbinant Pareiškėją (siuntimo tikrintis sveikatą, atitinkamų gydytojų rekomendacijų laikymosi), bei įrašų Darbo ieškančio asmens kortelėje teisėtumo įgaliota nagrinėti darbo ginčų komisija (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 17 str., 216 str., 217 str.).

⁴ 2018 m. rugsėjo 14 d. suvestinė redakcija.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, nėra pagrindo konstatuoti, jog Užimtumo tarnyba, teikdama įdarbinimo paslaugas, padarė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytam pažeidimui.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Užimtumo tarnybos administraciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė